

cingle: som tap ferrenys com tu»; «ell pren alè, y lo ferro tallant torna a les bromes, / de l'hort de les delícies per fer-ne un camp de morts, / quan, com un vol de tendres y místiques colomes, / l'enroillen amoros d'Hesperis los recorts»; «cnsemps aguayta 'l sol dintre l'Alhambra, / y ab son raig amorós omple la cambra, / crostada d'or, topazis y sáfis, / y desclohent-se en refracció ilusòria, / enroilla als tres l'aurèola de glòria / qu' és l'ombra dels elets del paradís» (edició 1877, pp 60, 96, 120, 308).

I al pròleg en prosa: «arreconat com vivia en un mas de la plana de Vic, sense haver vist més terra que la que s'obria des d'un marlet de les serralades que l'enroillen, y conexent la mar com si sols l'hagués vista pintada ---», *Atl*, p. x «Les úniques pessés d'or que se li entreveyan eran l'imperdible --- y' ls rosaris, que duya enroillats com un bracelet», NOLLER (*Vilaniu*, p. 86). Usat com a terme de llenguatge baix, amb els sentits de 'embolicar, enredar' i 'estendre's molt parlant', qualificat de «argot passota» pel val. Josep Lacreu («L'Espill», 1985, 184).

Enroïllament [-oll-, DTo 1670]. *Enroïllable*, -ada, -adora *Desenroïllar* [Belv.], -oïllat [Belv.], -oïllable, -oïllador, -oïllament. *Arrot(l)lar* sempre rar en cat. (*arroïllar* és mer castellanisme). Força menys estès que *enroïllar*, el seu equivalent *rotllar*: «*rotllar* els pergamins», inv. de Cervera, 1774, i en el sentit de 'circuir': «*rotllat* per un grup de gent, me vaig despedir», *DAG*; Belv.; Lab.; «Passàvem hores eteres espiant la boca d'un cau, o *rotllant-lo* per tots cantons, buscant una petja que 'ns pogués fer suposar un passatge de fresc», MrnVayreda (*Puny* 1, xv, 230 (182)), que és realment com ho diuen cap a la Garrotxa per 'cenyr': «el cuc que mata l'aulina *rōll* el blanc, i ---» StAniol de Finestres (1968).

«Las trenas totas *ruïlladas* de flos» (o «les perles ---»? *Romancerillo* de Milà i Fontanals, 218B₁); no se n'aparta gaire, i pot ser també autèntica l'acc. 'fer girar' que li dóna EnrValor: «davallí corrents per l'escala, mig fosca, puix jo no arribava encara, per la meua petita alçada, a poder *rotllar* la clau del llum» (en *Pont Blau*, Mèx., 1955, 315); en canvi trobo que no és més que francès disfressat en: «vacilà sota la bufetada, la pedra li *rotllà* de l'espatlla, i davallaren tots dos fins a terra», AntCayrol (PJ Cerdà, *Cont*, 36). *Rotllejar* amb sentit iteratiu: «Fos, imposit per aquella visió que tenia quelcom de sobrehumà, o fos per la eyna que brandava vigorosament ab sa destra, el cas és que l'Ibo, tot *rotllejant-la* de prop, li feya vores», MrnVayreda (*Puny* 1, vii, 133 (106)). *Rotlleu* 'ço que es tira pel bateig' Girona (*DAG*), que bé podria ser una espècie d'imperatiu substantivat, com si diguéssim 'feu rotllo que us tirarem confits'.

Rotlla *Rotllada* *Rotllat* *Rotllana* 'cèrcol format per una cosa flexible, que serveix de capçana, de suport' (*DFa*); [Belv.]: «espècie de capsana, *rodete*, *rosca*, *mandil*; en el fus de retòrcer, *rodaja*». Mot comú a tot el Princ. i les Illes: «*rullana*: espècie de rodeta que té el fus: *tortera*; el de tòrser: *rodaja*; l'os des jonoy», *DFgra*, *Damen*. (també *rullana* a *La Roqueta*, 34);

«*rotllana* de fusta negra per posar-hi el braser» Bna. 1821 *DAG*.; «*rullana* s'aplica a moltes coses, p. ex. la gansalla de fideus» *DAG* I, en el Pall, amb la forma corresponent al tipus *rogla*: «els Estanys Guerosos són unes *rogglanes* o basses no gaire grans», «lo *pejó* és una *rogglana* grossa de palla», «la *rogglana* que va amb l'enclusa» Tavascan (1934), a la Vall d'Assua anomenen *rogglana* de la lluna el seu halo o «cove» (Rialb, 1963) i també diuen *rogglana* per a un clariana de bosc de forma rodona (JLluís Pallarès, *Pastors i Tempestes*, p. 5)

Són sens dubte meres variants fonètiques d'aquesta paraula la forma *rodolana* usada a Sant Felu de Guixols, i *rodalanya* a Palafrugell, per a la *rotllana* del fus de filar, i també per a una forma de taps i de suros que formen el cinturó usat per apendre de nedar o per fer surar una xarxa (*AlcM*). Una altra prova de l'antiguitat del mot és que des del cat. *rotllana* (com pronuncienc encara a Mall. i Men.) aquesta paraula va passar manllevada al cast. *roldana*, que es revela com a catalanisme pel fet de ser només terme nàutic, designant una mena de bot de politja de vaixell, documentat ja de 1573 (i també en Oudin i en la *Recop de Indias*, DECH v, 86b51-53) És clar que essent *rotllo* prolongament de ROTULU, *rodolana* seria la forma corresponent, sense síncope de la -o-, i per tant *rodolana* i *-anya* en són una lleu variant sufixal, si bé en l'últim cas amb una -a- pretònica secundària: a la qual contribueixen la influència de *rodal* i la dissimilació del tipus *oroneta* > *oreneta*

Com que amb això acabem de veure que es tracta d'un derivat de data antiga, ens preguntem si no podria venir d'un tipus ROTULANDA 'allò que està per enrotllar'; en efecte no és idea que es pugui descartar del tot, si bé és sobretot el paralelisme amb el més comú *capçana* el que ens ha de guiar, més que més havent-hi quasi sinonímia. El cas és que *capçana* consta en la llengua des de molt més antic, documentat des de 1014, amb una munió d'aplicacions i de dades, i la seva antigor la veiem realçada encara pel fet que ja consta com a mossàr. *kabsana* en *RMa* i amb una variant *cabeçana* molt estesa pels Pirineus centrals, nostres i aragonesos (vol. II, 512a52-b17 i 511b6ss.); ara bé la forma mossàr. i arag. en *-ana* mostra que aquí la base és *-ANA* i no *-ANDA*, cosa que ens dissuadeix d'aquella idea: fins i tot és raonable pensar que *rotllana* resulti simplement d'una combinació de *rotllo* amb *capçana*

En lloc de *rotlle/rotllo*, en una part considerable del nostre territori trobem des d'antic una forma *rogla*, pron. *rōggle*. És la pròpia del val. i de tota la franja ponentina del cat. occidental La primera documentació és en OPou [fins a cert punt ho són *roclons* en les ed. C i D de JRoig, fetes a Val. el 1531 i 1765, veg. la nota 8]: «té lo ull set túniques, tels o cubertes, y cada una fa un *rogla* o cèrcol: junt allí hon lo blanc se junta ab lo negre, diu-se *iris*»; «--- arc de St. Martí ---; un gran *roglo* que parex entorn del sol: halo, corona»; i «lo *rogla*: rota multus tintinnabulis affixis» (*TbPu*, 284, 337, 167); això últim es refereix al *rotllo*